

Záchranný archeologický výzkum při zajištění torza středověkých městských hradeb na dvoře domu Husova č. 10

Obr. 1 - pohled na hradbu v průběhu rekonstrukce

V průběhu prací na zajištění torza středověkých městských hradeb (očistění, zpevnění koruny zdiva a přespárování) na dvoře domu Husova 10 (obr. 1) byla 27. 11 a 4. 12. 2003 provedena společností Archaia Brno o. p. s. jeho kresebná, písemná a fotografická dokumentace. Základním úkolem terénní části výzkumu byla dokumentace městské hradby před její renovací, která některé významné informace skryla.

Historie zkoumaného území

Písemně jsou městské hradby poprvé doloženy v roce 1243 a 1247. Lze předpokládat, že byly budovány již od 30. let 13. století, dokončeny pak někdy v druhé polovině téhož století. Námí sledovaný prostor

se nacházel mezi Veselou a Brněnskou bránou na západní straně města. Vlastní opevnění města tvořila vnitřní hradební zeď, v tomto prostoru zesílená hranolovými věžemi ve vzdálenostech kolem 40 m, předsunutá parkánová zeď, vymezující prostor parkánu, a na ni navazující vyzděný, částečně do skály zasekaný příkop. Za hradební zdí se ve sledovaném prostoru nacházel již od 40. let 13. století areál dominikánského kláštera, příslušející k Veselé městské čtvrti (*Quartale Letorum*; Vičar 1965, 258).

Cenné informace o podobě opevnění nám poskytují malířsky zachycené pohledy na město Brno, tzv. veduty. Nejstarší pohled na dokumentovanou část opevnění představuje veduta H. B. Bayera a H. J. Zeisera, zobrazující Brno z ptačí perspektivy v době švédského obléhání v roce 1645 (obr. 2), dále např. mědirytina M. Meriana z roku 1650 a kolem roku 1690 malovaná veduta Folpertem van Ouden van Allenem.

Archeologický výzkum

Při rekonstrukci torza středověkých městských hradeb byl archeology dokumentován přibližně 37,00 m dlouhý úsek kamenné hradby, zděné z velkých kamenů a bloků. Středověká část hradby je na svém nejvyšším místě zachována do úrovně téměř 7,50 m. Na vnější straně je kolmo na tuto hradbu přizděna zeď představující torzo hranolové hradební věže. Je zděna stejným způsobem, za

Obr. 3 – dokumentace hradby.

Obr. 2 - výřez z veduty H. B. Bayera a H. J. Zeisera, Obléhání Brna Švédy 3. května až 20. srpna 1645, olej na plátně, uloženo v MuMB, inv. č. 2285, vyznačen dokumentovaný úsek.

Obr. 4 - hradba v průběhu rekonstrukce

použití stejného stavebního materiálu a pojiva jako hlavní hradba, a proto nemůžeme vyloučit jejich současný, respektive rychle po sobě následující vznik. V horní části hradby nad předpokládanou věží bylo dokumentováno několik fází cihelných a smíšených konstrukcí, které patrně souvisely s podobou její příměstské části.

Pozoruhodné bylo zjištění druhotně proražených, pravidelně od sebe vzdálených (1,50 – 1,75 m) úzkých a vysokých otvorů (0,20x1,80 m) v severozápadní části hradby, které byly po ztrátě své funkce zazděny (obr. 5). Byly interpretovány jako pozůstatky lůžek pro dřevěné stojky, sloužící k výstavbě dřevěného popř. dřevohlinitého podsebití na vnějším líci hradby.

V minulosti byla hradba často vyspravována a na některých místech (severní strana) vzhledem k jejímu podkopání také podezdívána. Zvláště

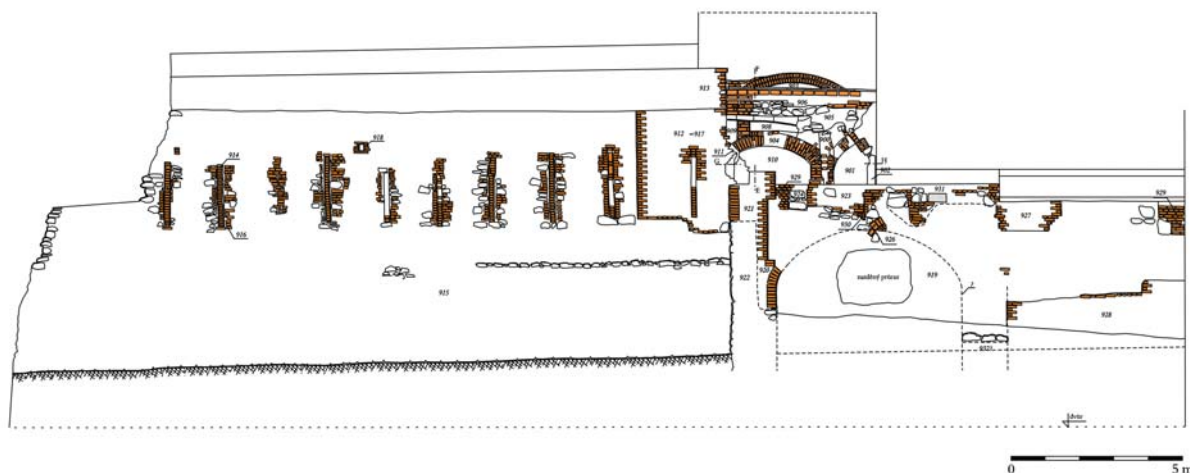
koruna hradby je novodobými úpravami již zcela zničena.

Z pozorování v okolí hradby je nejdůležitější, že původní terén byl na vnější, západní straně opevnění zcela odstraněn. V důsledku toho zanikla v tomto prostoru beze stopy i parkánová hradba. Pouze pod dnešním dvorem domu a jeho uličním i dvorním křídlem lze očekávat zasypaný městský příkop pravděpodobně tesaný do skály.

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

Resumé

Im Laufe der Arbeiten an der Sicherung des Torsos mittelalterlicher Stadtmauern im Hof des Hauses Husova 10 wurde seine zeichnerische, schriftliche und fotografische Dokumentation durchgeführt. Es handelt sich um einen ca 37 m langen Abschnitt der Steinmauer, die aus großen Steinen und Brekzienblöcken Old-Red mit hellbeigefarbigem grobem Mörtel erbaut ist. Der mittelalterliche Teil der Stadtmauer ist auf der höchsten Stelle in der Höhe von fast 7,5 m erhalten. Auf der Außenseite der Stadtmauer ist senkrecht eine Wand zugebaut, die das Torso eines prismatischen Befestigungsturms darstellt. Sie ist auf die gleiche Weise gemauert, mit der Anwendung des gleichen Baumaterials und Bindemittels wie die Hauptmauer, daher kann ihre gleichzeitige, bzw. bald anschließende Entstehung nicht ausgeschlossen sein. Ca 6,5 m südlich von dieser Wand befinden sich Überreste der Südwand eines prismatischen Stadtturms.

Obr. 5 - dokumentace hradby